

Ewelina Andrzejewska

STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Aleksandra Stypułkowska, znana słuchaczom Rozgłośni Polskiej Radia Wolna Europa również jako Jadwiga Mieczkowska, należała nie tylko do grona utalentowanych i uznanych dziennikarzy-publicystów monachijskiego radia, ale była także osobowością w środowisku polskiego wychodźstwa niepodległościowego, zaangażowaną patriotką oraz społecniczką. Pomimo aktywności na wielu płaszczyznach, dziennikarka do tej pory nie doczekała się pełnego lub chociaż pogłębionego opracowania, na co zasługuje jej pokaźny dorobek radiowo-publicystyczny oraz bogaty życiorys.

Wybuch drugiej wojny światowej, jej następstwa, które ukonstytuowały się podczas trzech konferencji przywódców koalicji antyhitlerowskiej, przymusiły niejako Stypułkowską do wyboru losu emigrantki. Zanim jednak doszło do niemieckiej, a następnie sowieckiej agresji na Polskę we wrześniu 1939 roku, Aleksandra Stypułkowska była warszawskim prawnikiem, wraz z mężem prowadziła kancelarię adwokacką. W czasie okupacji natomiast włączyła się w działalność konspiracyjną. Podzieliła los więźniów lagru w Ravensbrück, z którego została ewakuowana wiosną w 1945 roku w ramach akcji Bernadotte. Przebywając w obozie przejściowym w Szwecji postanowiła nie wracać do Polski. Siedem lat później rozpoczęła pracę w polskiej sekcji RWE w Monachium.

Powyższy zarys tematyczny znalazł swoje odzwierciedlenie w rozprawie, która składa się z pięciu rozdziałów – pierwszy przybliży początki formowania się zespołu polskiej sekcji Radia Wolna Europa w Monachium, jego specyfikę, omawiam w nim także rolę jaką w Rozgłośni pełniła Stypułkowska. W dalszych fragmentach przybliżam wydarzenia społeczno-polityczne, zajmujące istotne miejsce w historii Polski drugiej połowy XX wieku, które były równie ważne dla RWE. Te najistotniejsze w gronie kolegów po piórze komentowała jedyna w zespole oddelegowana do omawiania spraw bieżących kobieta-felietonistka, czyli Aleksandra Stypułkowska. Drugi rozdział związany jest bezpośrednio z prawniczym wykształceniem bohaterki rozprawy i nosi tytuł „Adwokat w eterze”. Tu prezentuję autorskie komentarze Stypułkowskiej bezpośrednio omawiające wymiar sprawiedliwości PRL. Rozdział trzeci dotyczy rysu feministycznego pisarstwa radiowego publicystki. Natomiast w kolejnej części rozprawy powracam do zagadnień, które dziennikarka wybrała sama, uznając je za ważne, i które analizowała w audycjach cyklicznych. Interesowały ją głównie tematy o charakterze społecznym. Rozdział piąty – poświęcam swoistemu powrotowi do źródeł, do istotnych z punktu rozumienia twórczej pracy

dziennikarki, wątków biograficznych. W „Zakończeniu” formułuję postulaty badawcze w odniesieniu do osoby Aleksandry Stypułkowskiej, jak i jej niezwykle interesującej i twórczej rodziny.

Praca powstała na bazie uprzednio przeprowadzonych kwerend w Narodowym Archiwum Cyfrowym w Warszawie, w Archiwum Jana Nowaka-Jeziorańskiego we Wrocławiu, w Archiwum Emigracji w Toruniu, w Bibliotece Królewskiej w Sztokholmie, w archiwum audialnym Polskiego Radia, a przede wszystkim w prywatnych zasobach Aleksandry Stypułkowskiej.

Niniejszy doktorat dostarcza nowej wiedzy na temat życia i twórczości Aleksandry Stypułkowskiej, to jednak autorka traktuje go jako początek badań, które wydobywają interesującą i ważną postać dla polskiej kultury emigracyjnej. Rozprawa poświęcona dziennikarce, jej pisarstwu radiowemu i działalności społeczno-politycznej na emigracji w Londynie i Monachium uwzględnia przede wszystkim dorobek publicystyczny oraz te elementy biografii, które w sposób bezpośredni wpłynęły na pisarski i społecznikowski etos Stypułkowskiej. Dodatkowego opracowania wymaga m.in. estetyczno-formalna strona pisarstwa radiowego i eseistyki prasowej dziennikarki.